Dagvlinders in het werkgebied van de VWGMK

Butterflies

Schmetterlingen

Papillons

Mariposa

Farfalle

Theo Admiraal

25 maart 2025

Wat bijzonderheden over de vlinders in Nederland

Je kunt in Nederland zo'n 2000 nachtvlinders zien. In ons gebied leven er 1200. In Nederland leven zo'n 70 dagvlinders en bij ons kun je er jaarlijks 30 verschillende zien.
In deze presentatie beperk ik me tot de DAGVLINDERS.
Dagvlinders vliegen bij ons van maart tot september. Je hebt vroege vliegers (Oranjetipje vliegt van apr-jun) en late vliegers (Kommavlinder van jul-sep).

Sommige soorten overwinteren als ei en sommige als pop. Er zijn zelfs een vijftal soorten die als vlinder overwinteren. Deze soorten zijn de eerste die we zien vliegen zodra het in maart een paar dagen zonnig is.

De bekendste overwinteraars zijn de Citroenvlinder, de Dagpauwoog, de Kleine Vos en de Gehakkelde Aurelia.

Om soorten op naam te brengen is het goed om niet alleen een foto te maken van de bovenkant, maar vooral van de onderkant!

Vlinders hebben meerdere generaties.

Bij de meeste soorten duidelijk onderscheid tussen het mannetje en het vrouwtje

Hoe weet je of je een dag- of een nachtvlinder ziet

Er zijn drie manieren om een dagvlinder van een nachtvlinder te onderscheiden.

1. Tijdstip van vliegen. Dagvlinders vliegen overdag en nachtvlinders als het donker is. Dat lijkt logisch, maar het is niet helemaal waar. Er vliegen namelijk ook nachtvlinders overdag; de zogenaamde dagactieve nachtvlinders.

Gamma Uiltje

Kolibri vlinder

Hoe weet je of je een dag- of een nachtvlinder ziet

2. De stand van de vleugels. Dagvlinders hebben hun vleugels in rust vaak verticaal. Nachtvlinders **altijd** horizontaal.

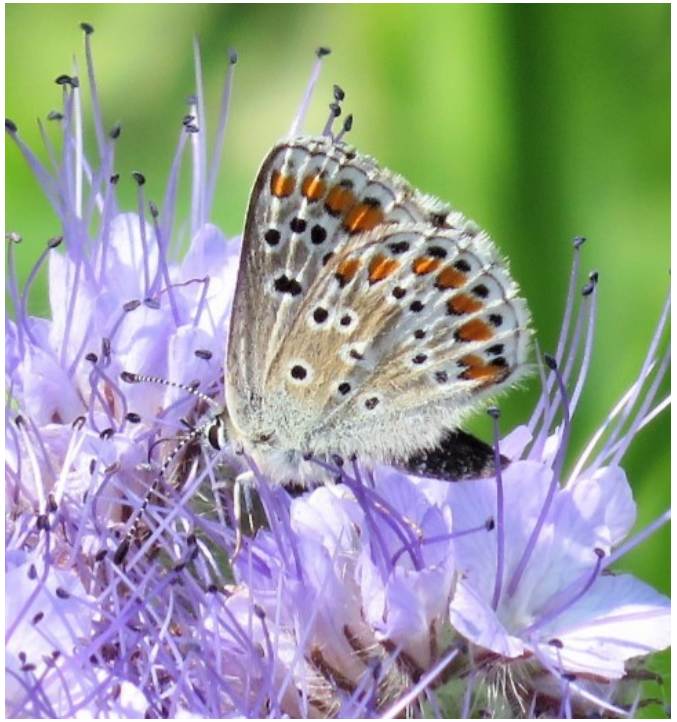

Bruin Blauwtje
Dagvlinder met kenmerkend vleugelpatroon

Zuringspanner
Nachtvlinder in typische houding

Hoe weet je of je een dag- of een nachtvlinder ziet

3. De vorm van de antenne. Dit is het meest onderscheidende kenmerk.
   Dagvlinders hebben altijd een verdikking “een knopje” aan het uiteinde van de antennes.
   Nachtvlinders nooit.

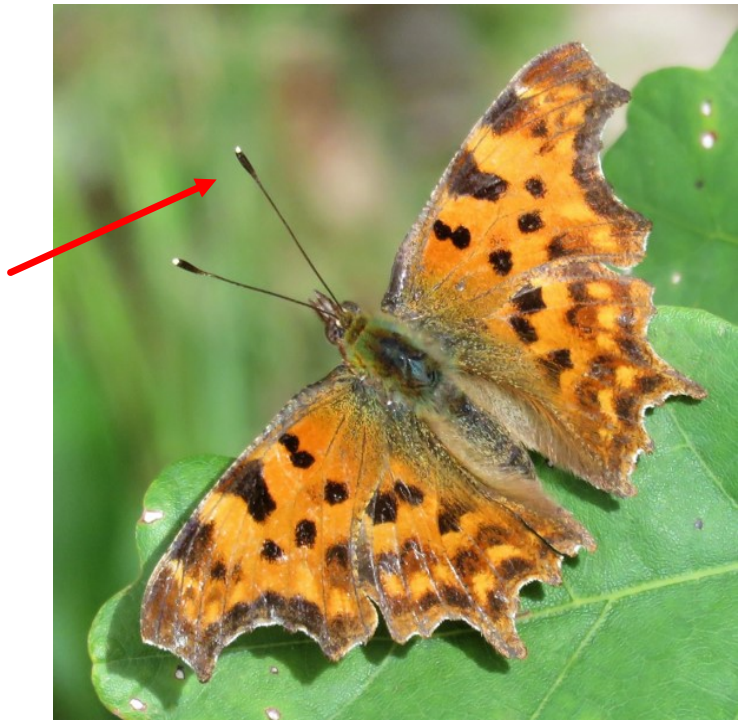

Gehakkelde Aurelia
Dagvlinder met duidelijke ‘knopjes’

Sint Jacobsvlinder
Nachtvlinder zonder verdikking op de antennes

Dikkopjes – Drie soorten

1. Groot Dikkopje

- Lijkt niet op een typische vlinder
- Vaak op bramenstruiken
- Weerhaakjes aan de antenne

Dikkopjes – Drie soorten

2. Zwartspriet Dikkopje

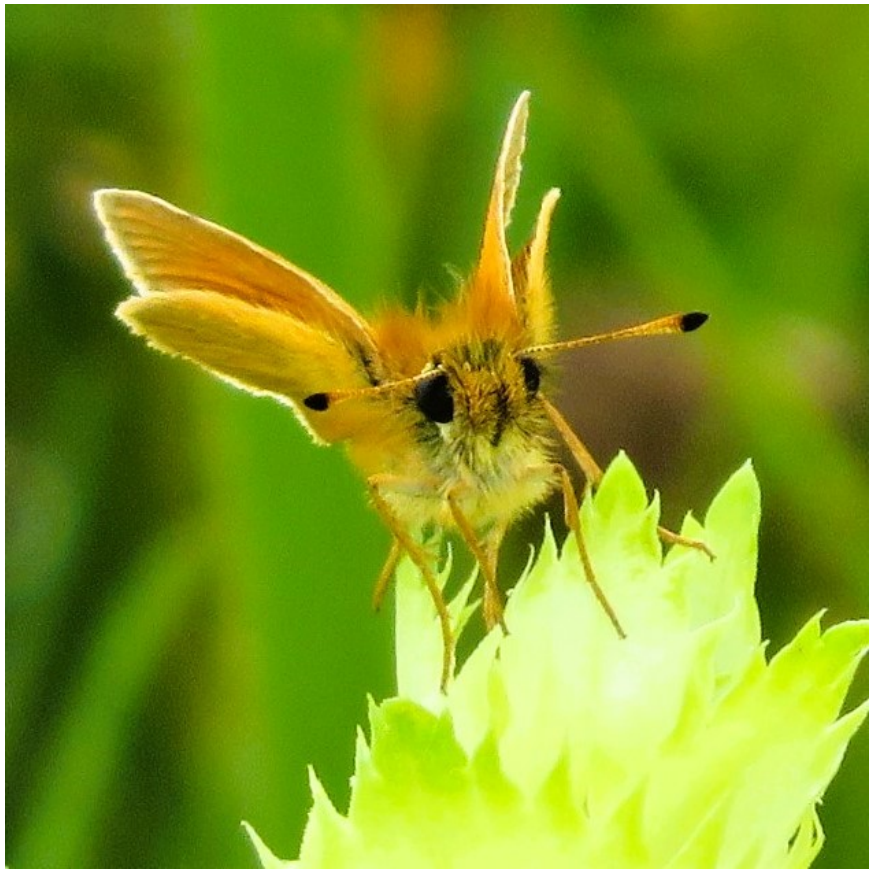

- Lijkt niet op een typische vlinder
- Nauwelijks 1cm groot
- Onderkant van de antenneknopjes is zwart

Dikkopjes – Drie soorten

3. Kommavlinder

- Lijkt op Groot Dikkopje, maar heeft lichte blokjes op de vleugels
- Vliegt pas van juli tot september
- Beste plekken zijn Noorderstraat en De Diederik

Witjes – Zes soorten

4. Oranjetipje

- Alleen het mannetje heeft oranje vleugelpunten. Bij het vrouwtje zijn ze grijs.
- De onderkant bij beide is wit-groen gemarmerd
- Het is een echte voorjaarsbode. Waardplanten zijn Look zonder look en pinksterbloem

Witjes – Zes soorten

5. Groot Koolwitje

- Grote zwarte vleugelpunten
- Ook veel in tuinen en parken

Witjes – Zes soorten

6. Klein Koolwitje

- Veel minder zwart op de vleugelpunten
- Kleiner en sierlijker dan het Groot Koolwitje

Witjes – Zes soorten

7. Klein Geaderd Witje

- Aders op ondervleugel duidelijker dan op de bovenvleugel
- Zelfde formaat als Klein Koolwitje

Witjes – Zes soorten

8. Oranje Luzernevlinder

- Invasie soort uit Zuid-Europa
- Sommige jaren redelijk algemeen, andere jaren niet te vinden
- Vrouwtje is veel bleker dan het mannetje

Witjes – Zes soorten

9. Citroenvlinder

- De meest algemene voorjaarsvlinder
- Kan overwinteren bij -15. Heeft een sort antivries in zijn lijf.
- Vrouwtje is bijna wit / licht groen en wordt vaak verward met een koolwitje

Pages en blauwtjes – Zes soorten

10. Kleine Vuurvlinder

- Kenmerkend patroon. Ongeveer 1,5 cm groot.
- Vliegt in drie generaties. Vaak tot in oktober.
- Zit vaak op de grond

Pages en blauwtjes – Zes soorten

11. Eikenpage

- Kenmerkend lijnenpatroon en oranjestip op de ondervleugel
- Bovenvleugel heeft duidelijk blauwe waas (wordt soms Blauwe Eikenpage genoemd)
- Fourageert hoog in de eiken

Pages en blauwtjes – Zes soorten

12. Bruine Eikenpage

- Kenmerkend lijnenpatroon en een rij oranjestippen op de ondervleugel
- Zit vaak op lage eikenstruikjes en fourageert op braam
- Zit nooit met open vleugels

Pages en blauwtjes – Zes soorten

13. Boomblauwtje

- Laat zelden de bovenvleugel zien. Let op brede zwarte vleugelranden.
- Ondervleugel met kenmerkende zwarte stipjes
- Vaak op bomen met klimop. Niet in het open duin.

Pages en blauwtjes – Zes soorten

14. Bruin Blauwtje

- Kwam tot 2000 vooral in de duinen voor
- Ondervleugel bijna identiek aan Icarusblauwtje
- Kenmerkende rij oranje vlekken op de bovenkant van de vleugels

Pages en blauwtjes – Zes soorten

15. Icarusblauwtje

- Verreweg het meest algemene blauwtje
- Een generatie in mei en een vanaf juli. Herfstgeneratie veel bonter.
- Veel te vinden op tijm in het open duin

Prachtvlinders – Tien soorten

16. Duinparelmoervlinder

- Het NHD is de beste plek van Nederland voor deze soort
- Vorig jaar was heel erg slecht vanwege de wateroverlast (<10%)
- Tekening op de ondervleugel bepaalt om welke parelmoervlinder het gaat

Prachtvlinders – Tien soorten

17. Keizersmantel

- Tot 2000 uitgestorven in Nederland. Nu redelijk algemeen in de kuststrook.
- Onderkant van de vleugels groen met witte banden. Vrouwtje veel bruiner.
- Een van de grootste vlinders van NL. Fourageert op bramenstruiken

Prachtvlinders – Tien soorten

18. Kleine Parelmoervlinder

- Vaak in kale duinen
- Opvallend grote parelmoervlekken op de ondervleugel
- Vaak in hetzelfde biotoop als de Duinparelmoervlinder

Prachtvlinders – Tien soorten

19. Atalanta

- Alleen in heel zachte winters overwintert hij als imago (=volwassen vlinder)
- Trekvlinder die vanuit Zuid-Europa in heel NL algemeen is
- Vaak te zien in tuinen en parken op vlinderstruiken

Prachtvlinders – Tien soorten

20. Distelvlinder

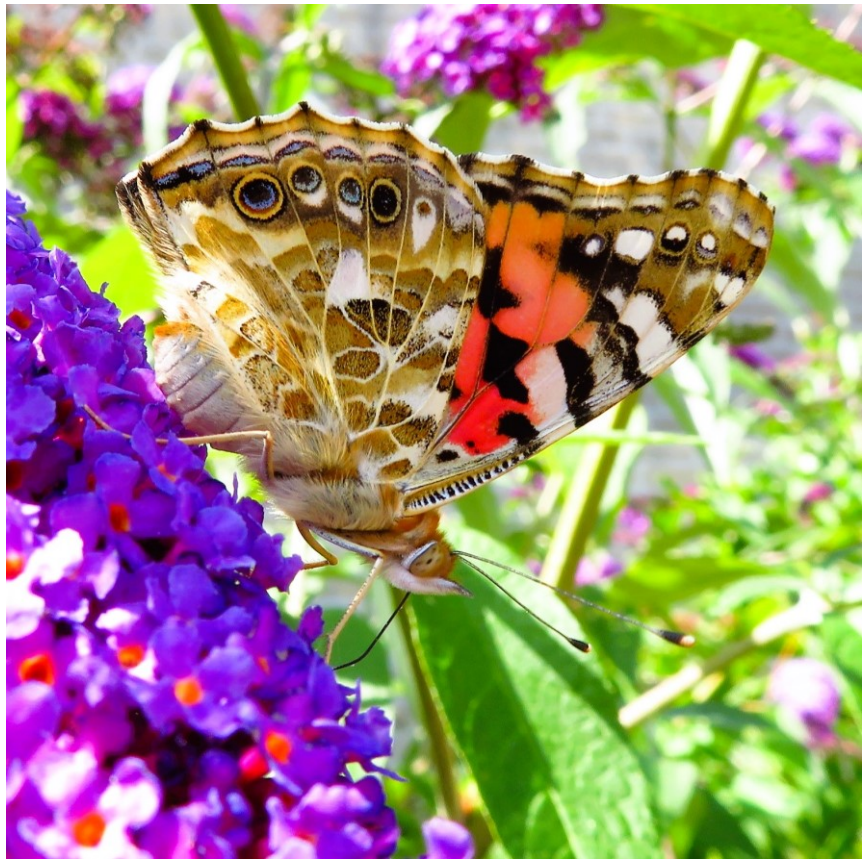

- Lijkt op lichte uitvoering van de algemene Atalanta
- Trekvlinder die vanuit Afrika en Zuid-Europa naar Nederland trekt
- In sommige jaren algemeen, in andere jaren afwezig

Prachtvlinders – Tien soorten

21. Dagpauwoog

- Overwintert als imago
- Zeer algemeen in tuinen en parken
- Onmiskenbaar met opvallende oogvlekken

Prachtvlinders – Tien soorten

22. Kleine Vos

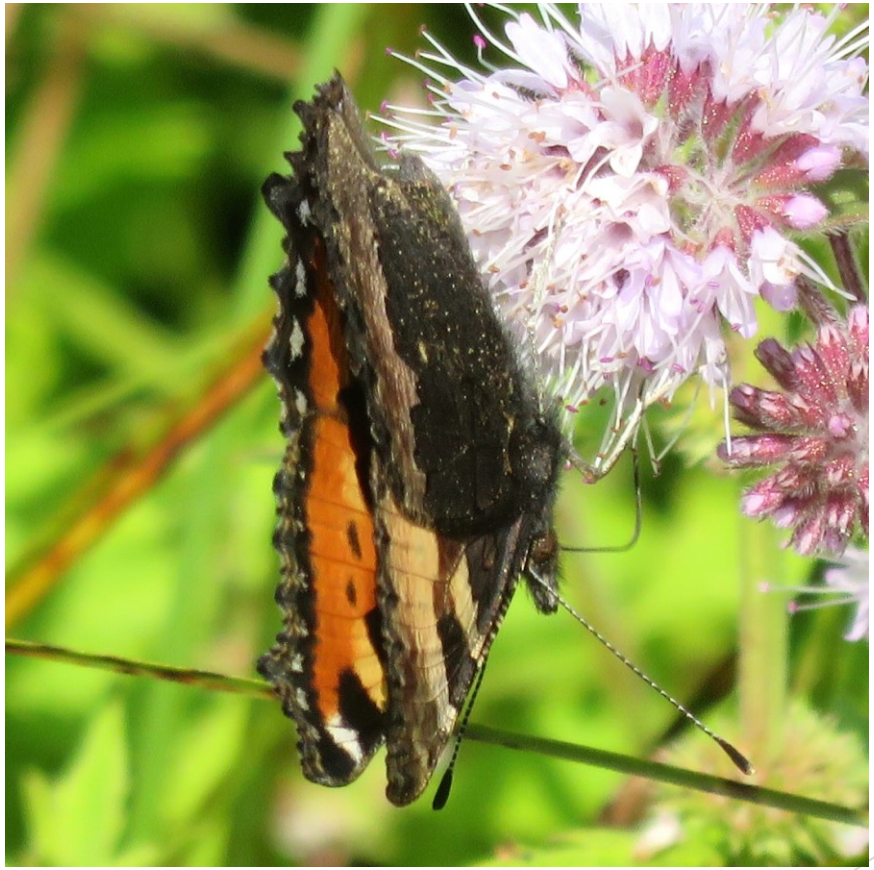

- Overwintert als imago
- Een van de eerst vliegende vlinders in maart
- Let op de DRIE zwarte stippen op de voorvleugel

Prachtvlinders – Tien soorten

23. Grote Vos

- Overwintert als imago. Is halve cm groter dan Kleine Vos.
- Vroege vlieger, maar heel zeldzaam in onze contreien. Hoog in bomen.
- Let op de VIER zwarte stippen op de voorvleugel

Prachtvlinders – Tien soorten

24. Gehakkelde Aurelia

- Overwintert als imago. Zeer kenmerkend silhouette.
- Snelle vlieger.
- Let op de witte C op de ondervleugel (Polygonia c-album)

Prachtvlinders – Tien soorten

25. Landkaartje

- Voorjaarsgeneratie is oranje; de zomergeneratie donker
- De onderkant van de vleugels lijkt op een landkaart
- Vroeger redelijk algemeen. Laatste 3 jaar zeer zeldzaam.

Zandoogjes – Vijf soorten

26. Bruin Zandoogje

- Bij het mannetje ontbreekt het oranje
- Meest algemene vlinder in de duinen
- Vliegt vooral in juli en augustus

Zandoogjes – Vijf soorten

27. Koevinkje

- Onopvallende vlekjes op de bovenvleugel, maar zeer karakteristieke op de ondervleugel
- Pas sinds 2018 waargenomen boven het Noordzeekanaal
- Nu stabiele populaties in de duinen van Heemskerk

Zandoogjes – Vijf soorten

28. Bont Zandoogje

- Duidelijk herkenbare vlinders
- Vliegt in meerder generaties van mei tot september. In juni vaak afwezig.
- Algemeen in parken en bosranden

Zandoogjes – Vijf soorten

29. Heivlinder

- Zit nooit met de vleugels open
- Vaak in zeereep op stuifduinen met spaarse begroeiing

Zandoogjes – Vijf soorten

30. Hooibeestje

- Kleine uitgave van het Bruin Zandoogje
- Algemeen in het meer open, grassige duin
- Nooit met de vleugels open

Vlinderen is het nieuwe vogelen

- Goede plekken zijn bosranden, bomen singels, open plekken in het bos, luwte plekjes, bloeiende bramenstruiken, zonnige fietspaden in het duin, modderige plekken
  - Fietspad Hendriksveld en de eendenkooi van Asjes
  - Omgeving camping Klein Hemelrijk / De Berenweide
  - Fietspad langs de Beverwijkerstraatweg
  - Nieuw natuurgebied De Vlotter
  - Bloeiende vlinderstruiken in het dorp
  - Noorderstraat (vanaf parkeerplaats ten noorden van Antonius)
  - Plekken in het duin met bloeiende planten en struiken
    - Liguster
    - Tijm
    - Bramen
- Waarneming.nl

- Alle foto’s : Theo Admiraal